

Ana Perne

Štiri počasna umiranja

Po šestih letih, odkar pod vodstvom **Bojana Jablanovca** nastaja projekt *Via Negativa*, je možno odkriti neko zanimivo, četudi najverjetneje povsem naključno značilnost: njegovi tako imenovani odvodi, ki nastajajo na osnovi izbranega od sedmih smrtnih grehov, so uspešni tedaj, ko je njihova zaporedna številka liha, medtem ko jim pri sodih številkah zaškripa. Tako so se Izhodiščna točka: jeza, Incasso in Viva Verdi vrstili na stran kvalitativnega plusa, Še, Bi ne bi in tokratne Štiri smrti pa na nasprotno stran.

Projekt, v ospredju katerega je sicer predvsem gledališka raziskava, jemlje vsakokratni »grešni«, s poglobitvijo v konkretni segment scenskih umetnosti obogaten izbor kot izhodiščni oziroma vezni okvir, ki ekipi sodelujočih odreja prostor gibanja, a jim pri tem dopušča določeno širino za izoblikovanje avtorskih prizorov. Tudi v primeru letošnjih četverice, ki je izhajala iz najbolj razžirajočega izmed grehov, zavisti, znotraj te pa prevpraševala predvsem odnos med izvajalcem in gledalcem. A zgodba o Abelu in Kajnu, ki predstavlja temeljni kamen celote, v gledališki premestitvi pa pomeni uboj enega za uspeh drugega – uspeh, o katerem zdaj v vlogi Boga odloča občinstvo –, biblijska paradigma torej, postane v izpeljavi štirih smrti le privočna, dodelave prepotrebna umestitvena zasnova.

Glavnino tokratnega odvoda predstavljajo štiri srečanja z velikimi imeni scenskih umetnosti, ki so izbrana na

osnovi osebnih malikovanj, a so obenem (po naključju?) izvajalcem tudi na zunaj zelo podobna. **Katarina Stegnar** in **Pina Bausch**, **Grega Zorc** in **Tim Etchells**, **Barbara Kukovec** in **La Ribot**, **Petra Zanki** in **Marina Abramović**. Soočenja potekajo na način poistovetenja in peljejo vsa proti simbolnemu smrtnemu izidu: na cvetnem odru s še ne prav ugaslo zadnjo cigareto; po razbitju vseh žarnic, ki s svetlobo obdajajo prostor igre; v rdeči luži kot podlagi popolnega popredmetenja; z oklofutanima ličnicama, ki ponazarjata izkoristek občinstvu podeljene odzivne svobode. K slednjemu se, v pričakovanju ocenitve uspešnosti, vsak izmed štirih izvajalcev zdaj bolj, zdaj manj uspešno tudi obrača – s strategijami približevanja, izčrpava-jočega ploskanja oziroma že s samim poudarkom na vlogi gledalcev. Ravno tu pa se pokažejo poglobitvene pomarnjkljivosti: če so namreč sami prizori kar se da izčiščeni (in tako sporočilno jasni), ostajajo prav v tem ujeti znotraj lastnih prezentacijskih meja. Obenem se z redukcijo (na sicer bistveno) zgodi krčenje pomenske razsežnosti, ki v primerjavi z na primer lanskim odvodom pomeni redčenje zgrajenih, marsikje nepričakovano podanih povezav. Temu nasprotno postanejo Štiri smrti kmalu predvidljive, zato tudi počasne. Ritem za pogon novega prizora daje pravzaprav trojica čistilk, medtem ko ostaja prolog – v katerem je neposredno, a brez taktičnih vpeljav, predstavljen način kanalizacije zavisti – brez epiloga. Pa da ne bo pomote: nikakor ne sklepnega.

Kdo ve, morda pa ga je pričakovati naslednje leto, ko bo na vrsti še zadnji (sedmi!), na Napuh osredotočeni odvod.